

Hlas – fyziologie, patologie, diagnostika

Libor Černý M.D.

Foniatrická klinika 1.LF UK

© 2020

Obsah:

1) Anatomie a fyziologie (poznámky)

2) Hlasové poruchy

3) Diagnostické metody

optické

elektrofysiologické

akustické

*****

4) Hlasová terapie a rehabilitace

Anatomie

1) CNS

řečově - motorická obl. kůry

kortikobulbární trakt, „bulbus“, n.X.

2) respirační systém

bránice, interkostal.svaly, břišní svaly

3) larynx

chrupavčitý skelet, ligamenta

svaly

4) supraglotické prostory

Fyziologie

- 1) inervace senzitivní a motorická
- 2) pohyby chrupavek
- 3) kmitání hlasivek
- 4) základní hrtanový tón
- 5) formantová struktura hlasu
- 6) popis hlasu, rozsah, rejstříky
- 7) vývoj hlasu

Fyziologie

1) inervace senzitivní

n.laryngeus superior (n.X.)

inervace motorická

n.laryngeus recurrens (n.X.)

n.laryngeus superior - pouze pro m.Cr-Th

Fyziologie

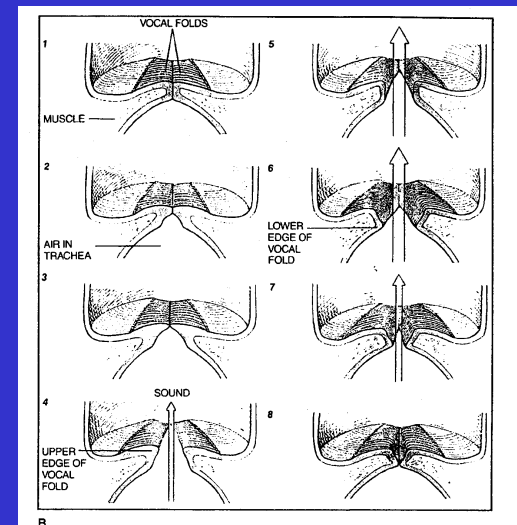
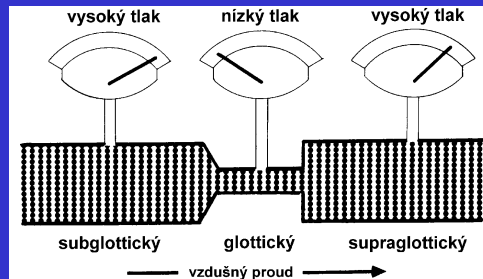
2) pohyby chrupavek

aktivní addukce a abdukce

3) kmitání hlasivek

dle myoelastické teorie

pasivní děj (Bernoulliho efekt)

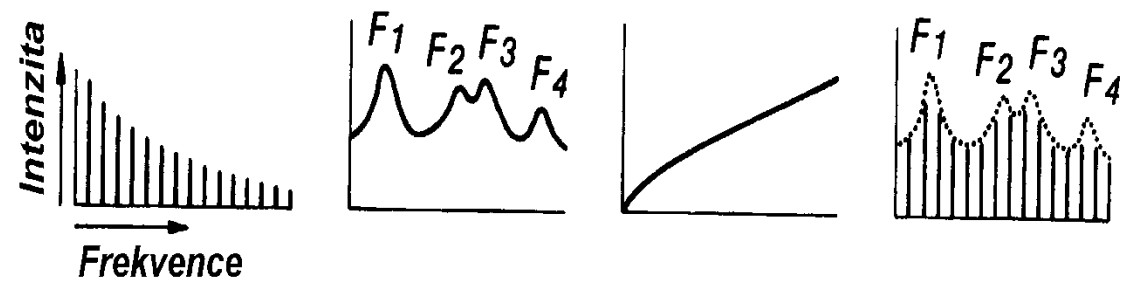
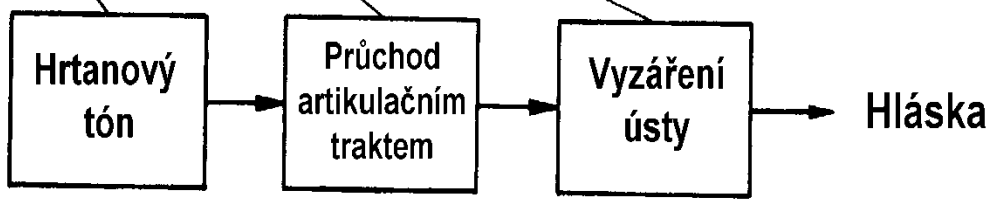
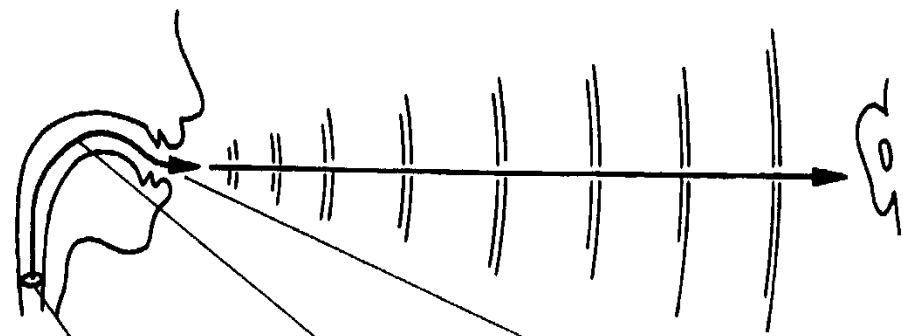
Fyziologie

4) Laryngeální hlas – kmity (zdroj)

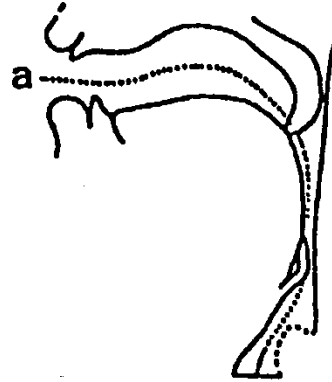
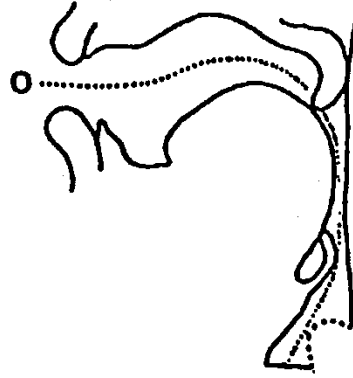
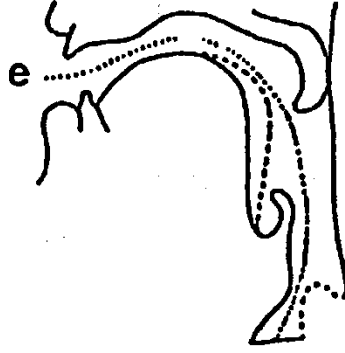
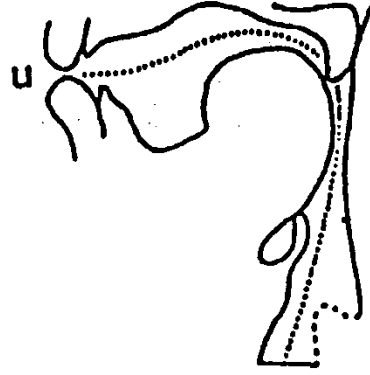
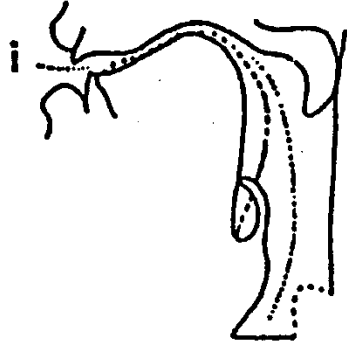
5) Filtrování frekvencí v rezonančních dutinách

(změnami tvar úst a hypofaryngu, mění barvu -
rezonanci)

	hláska A	I /Hz/
I.formant – supraglotický prostor	750	350
II.formant – ústní dutina	1280	2120
III.formant – nosní dutina	1770	2360
IV.formant - pěvecký	(2500-3500)	

Rozsah dospělého hlasu

MUŽI

bas D-d1

baryton F-g1

tenor A-h1

konverzační: F,G,A,H

ŽENY

alt e-e2

mezz g-g2

soprán h-c3

f,g,a,h,c1

Fyziologie

7) vývoj hlasu

dětský hlas

a1, c1-e1, 1a1/2 oktávy

mutace u žen

o 1/3-1/2 oktávy, 12.-14.rok

(růst prům. o 27%)

mutace u mužů

o 1 oktávu, 14.-16.rok

(růst prům. o 48%)

stárnutí hlasu

sbližování muž. a ženského

atrofické změny

Hlasové poruchy

A) Organické příčiny

1) záněty (laryngitis)

akutní (poruchy uzávěru, hmotnost)

chronické (hypertrofic, atrofic, edémy)

infekční

neinfekční   alergie, autoimunní

kouření

extraesofageál.reflux

Hlasové poruchy

A) Organické příčiny

3) tumory laryngu

benigní (fibrom, papilom)

maligní (karcinom, sarkom, lymfom)

4) tumory extralaryngeální ... inervační defekt

gl.thyroidea

mediastinum (thymus, lymph-nodes)

Hlasové poruchy

A) Organické příčiny

5) inervační problémy

periferní (flaccid)

unilateral - n.recurrens (diplofonia)

bilateral - n.recurrens (dyspnoe)

n.laryngeus superior

bulbární sy.

centralní (spastic)

korové, extrapyramidové, mozečkové

Hlasové poruchy

A) organické

6) endokrinní dysfce

hormony štítné žlázy (T4)

estrogeny, androgeny

STH

Hlasové poruchy

A) Organické příčiny

7) traumatické

iatrogenní – postižení inervace

- postintubační poranění

úrazy (fr.skeletu, polept.sliznice apod.)

Hlasové poruchy

A) Organické příčiny

8) kongenit. anomalie

diafragma laryngis

stridor laryngis congenitus

laryngokela

rozštěp patra, krátké patro

(palatofonie)

Hlaasové poruchy

A) Organické příčiny

9) spastic dysfonie

extrapyramidová dysfce

(fokální dystonie)

vzácněji psychogenní

Hlasové poruchy

A) funkční

1) z přemáhání hlasu

Hyperkinetická dysfonie

většinou s predisponující organickou příčinou

u dětí (ADHD, alergie, poruchy sluchu)

u dospělých (kouření, reflux, infekty)

vrozená predisposice (temperament, rodina...)

sport, sborový zpěv

profesní zátěž

Hlasové poruchy

A) funkční

2) psychogenní

2.1) poruchy mutace (muži)

Mutatio prolongata

Vox fistulosa persistens

2.2) psychogenní dysfonie / afonie (ženy)

konverzní porucha

Vyšetřovací metody

0) anamnéza

alergie, endokrinní, medikace, operace, vývoj

1) optické

laryngoskopie přímá, nepřímá, zvětšovací

laryngostroboskopie,

videolaryngostroboskopie

videokymografie (VKG)

vysokorychlostní videolaryngoskopie (HSV)

Vyšetřovací metody

1) optické

laryngoskopie nepřímá, zvětšovací

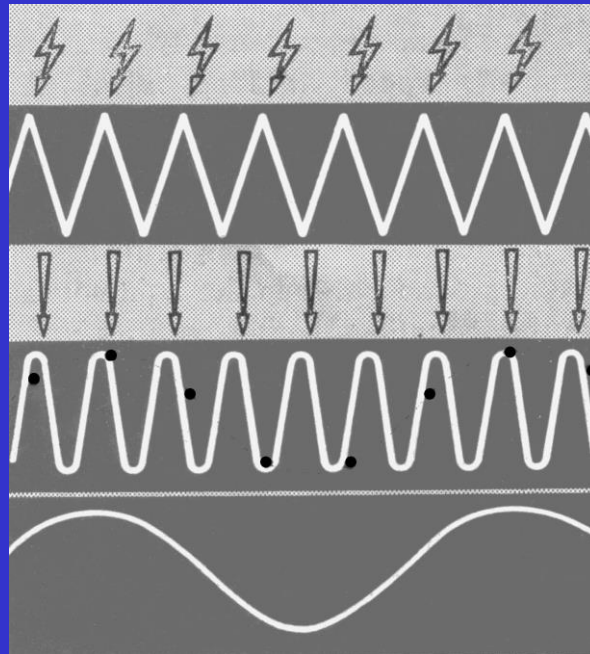
(nebo epifaryngoskopie flexibilní optikou)

Vyšetřovací metody

1) optické

laryngostroboskopie

Vyšetřovací metody

1) optické

laryngostroboskopie ... základní dominantní metoda

obraz pohybu hlasivek zpomalený optickým klamem – zábleskovým světlem stroboskopu

Vyšetřovací metody

1) optické

videolaryngostroboskopie

Vyšetřovací metody

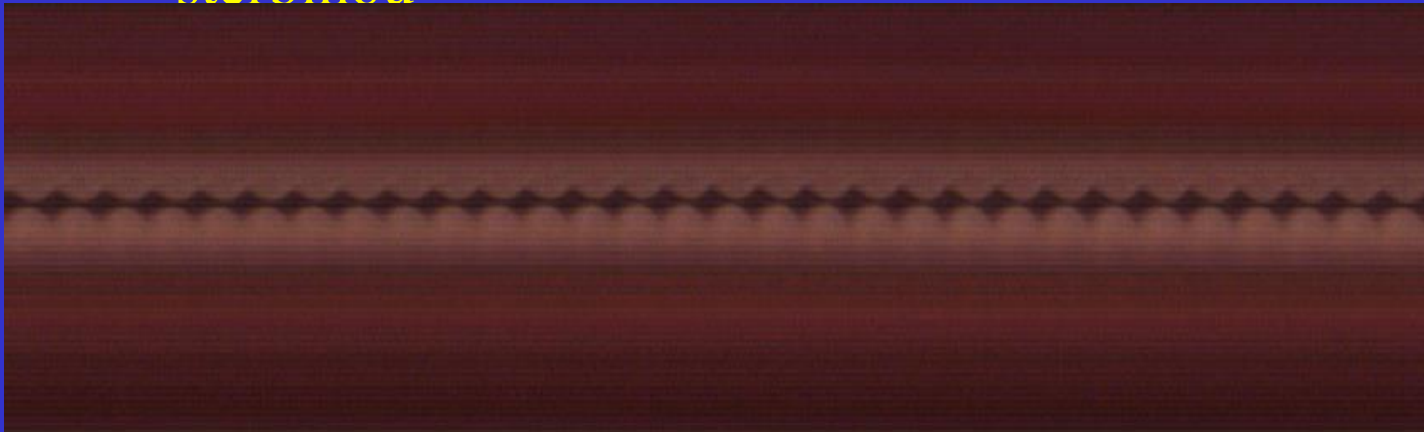
1) optické

videokymografie (VKG)

záznam reálného pohybu hlasivek, tj. bez optického klamu stroboskopu:

osa x = čas

osa y = zobrazení v přímce napříč hlasovou štěrbinou

Vyšetřovací metody

1) optické

vysokorychlostní videolaryngoskopie (HSV)

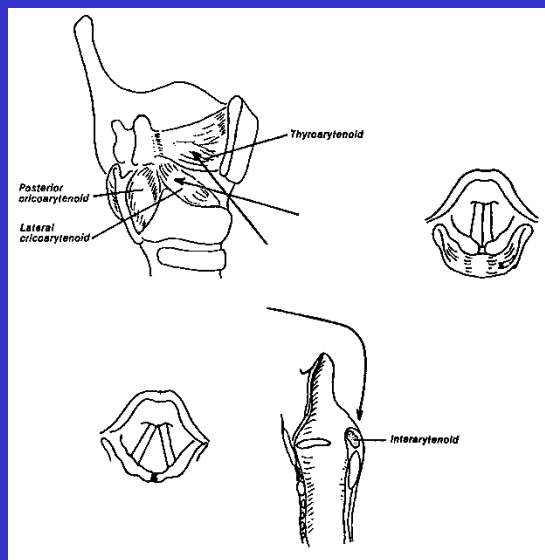
Reálný záznam ve vysoké rychlosti (min. 2000 full-frame za sec) – problémy s osvětlením a ukládáním dat

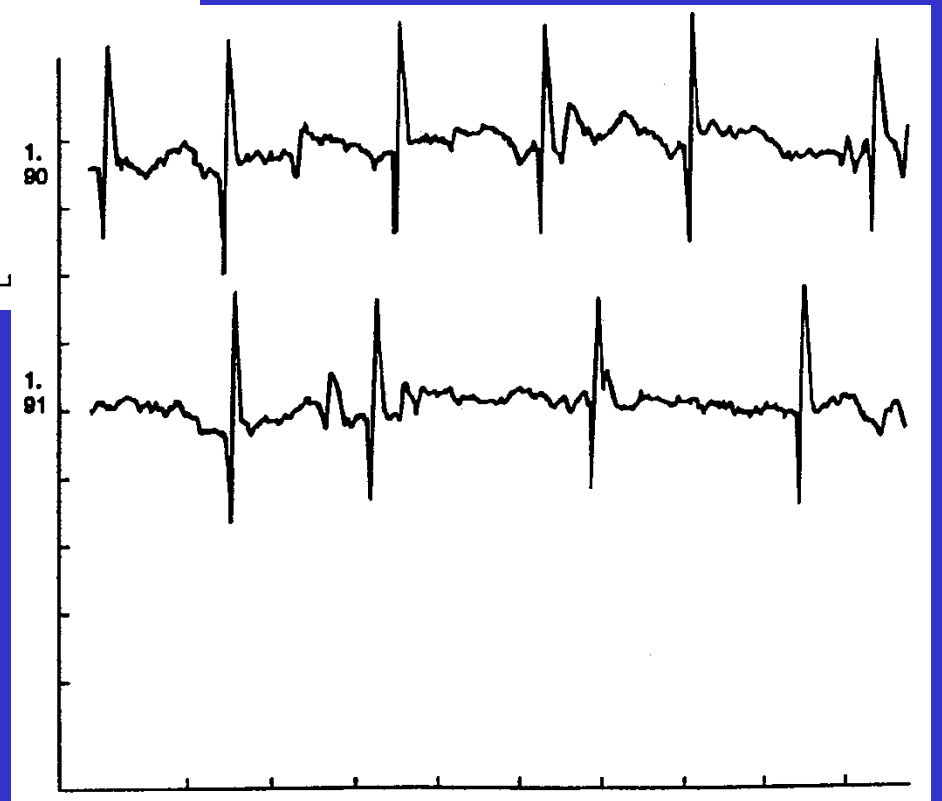
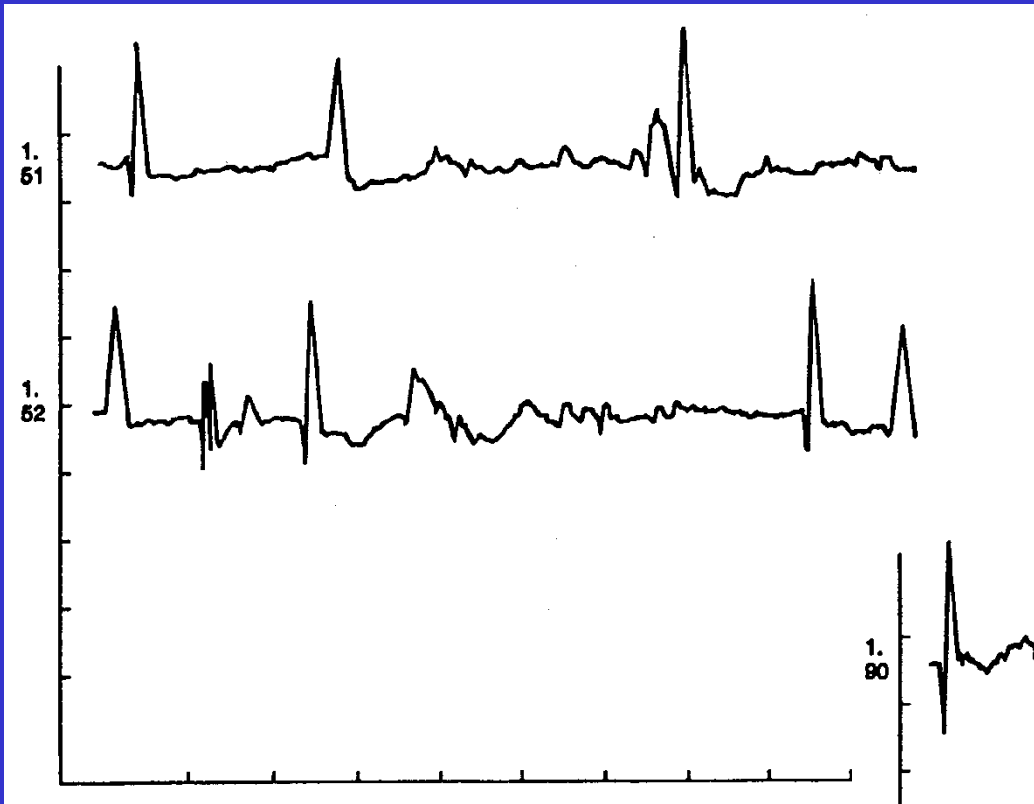
Vyšetřovací metody

2) elektrofyzilogické

EGG - elektrogloktografie

EMG- elektromyografie hrtanových svalů

Vyšetřovací metody

3) akustické

nasometrie – měření huhňavosti ...nosní průnik

Vyšetřovací metody

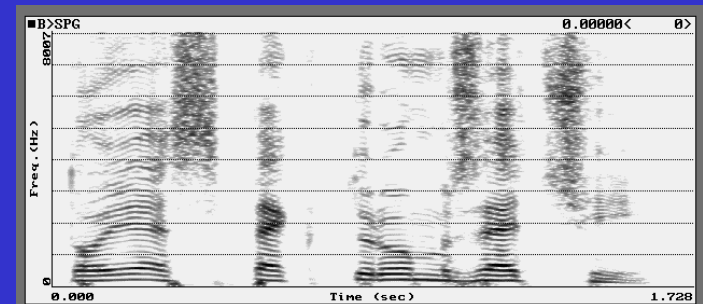
3) akustické

sonografická analýza

třídimenzionální analýza

multidimenzionální analýza

hlasové pole (dříve „fonetogram“)

4) pneumografie

Vyšetřovací metody

3) akustické

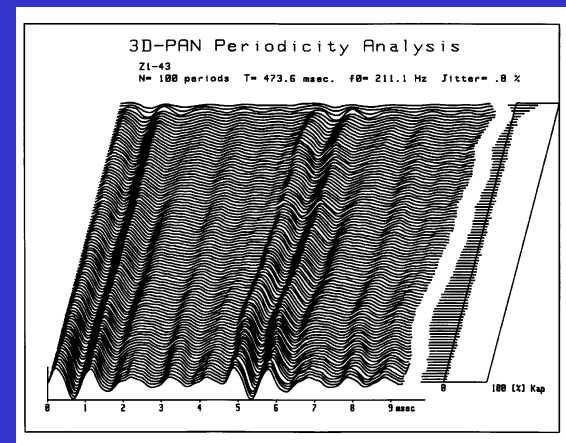
sonografická analýza

třídimenzionální analýza

multidimenzionální analýza

hlasové pole (dříve „fonetogram“)

4) pneumografie

Vyšetřovací metody

3) akustické

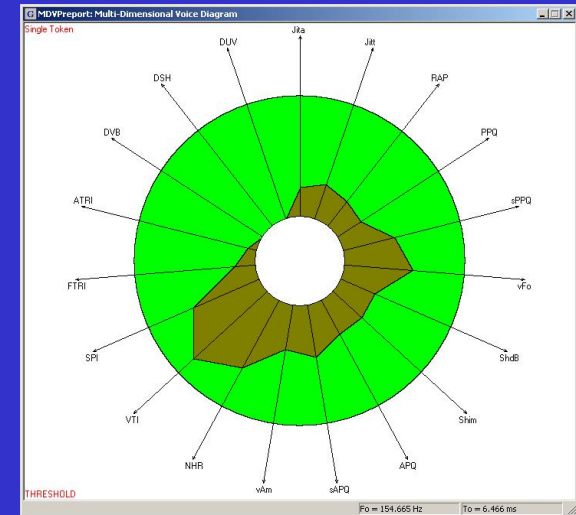
sonografická analýza

třídimenzionální analýza

multidimenzionální analýza

hlasové pole (dříve „fonetogram“)

4) pneumografie

Vyšetřovací metody

3) akustické

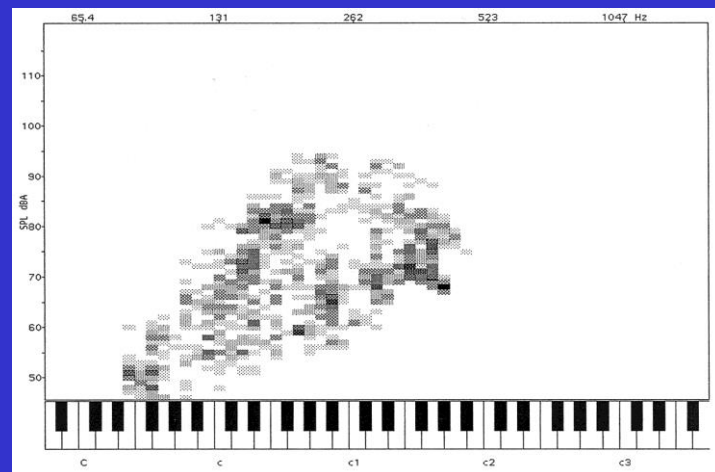
sonografická analýza

třídímenzionální analýza

multidímenzionální analýza

hlasové pole VRP (dříve „fonetogram“)

4) pneumografie

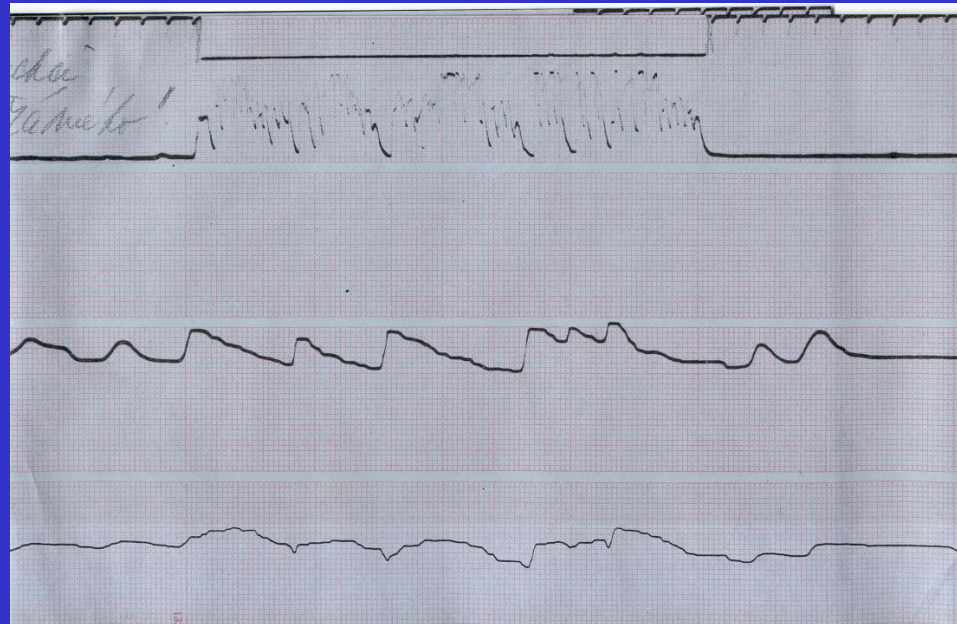
Vyšetřovací metody

4) pneumografie registrace pohybů hrudníku a břicha při fonaci

hlas ....

hrudník ...

břicho ...

Terapie

1) konzervativní

ATB, autovakcíny (Stf.aureus)

antiflogistika, antihistaminika

antiedematozní th. (Aescin, enzymoterapie)

mukolytika (acetylcystein, mucosolvan)

lokální ošetření (mukolytika, adstringenč., ATB, ...)

botulotoxin

Terapie

2) operační

A- výkony MLS

snesení polypu, cysty, edému, nodulu

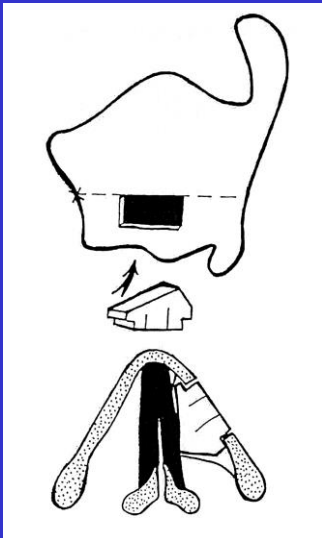
histologické vyšetření (biopsie)

Terapie

2) operační

G- laryngoplastiky / thyroplastiky

(výkony na skeletu hrtanu k uzávěru štěrbiny, ke zvýšení
či snížení polohy hlasu)

typ I přiblížení (medializace)

typ II rozevření (lateralizace)

typ III uvolnění, zkrácení

typ IV napnutí, prodloužení

Terapie

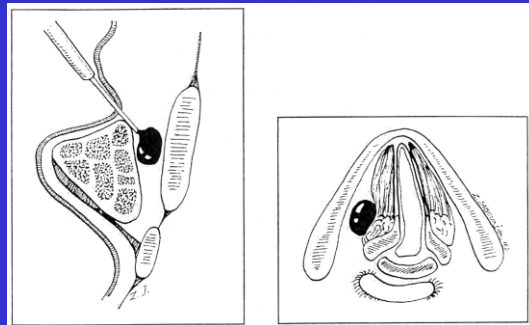
2) operační

injektáže – ke zlepšení uzávěru štěrbiny

různým materiálem

(kolagen, autologní tuk, gel)

(gelaspon – dočasný efekt)

Terapie

2) náhradní hlasové mechanizmy

po parciálních výkonech (RHB)

po totální laryngectomii

2.1/ jícnový hlas (RHB)

m.constrictor pharyngis sup.

injekce / aspirace 100 ml

stupnice dle Robeové

2.2/ implantace hlasové protéžky (Provox)

2.3/ elektrolarynx

Hlasová rehabilitace

RHB až po detailním zhodnocení nálezu

- 1) „ekonomizující“ cvičení
- 2) relaxační cvičení
- 3) akcentační cvičení
- 4) RHB dechově-fonační koordinace u dysartrií
- 5) „rozsahová“ cvičení

Individuální varianty obecných postupů

Děkuji za pozornost